

Rekurzió

Ionescu Klára

clara@cs.ubbcluj.ro

1. Mi a hatása?

Algoritmus miEz(a):

**Ha $a = 0$ akkor
térítsd a**

különben

$c = a \bmod 10$

Ha $c \bmod 2 \neq 0$ akkor

térítsd $c + 10 * \text{miEz}(a \text{ DIV } 10)$

különben

térítsd $\text{miEz}(a \text{ DIV } 10)$

vége(ha)

vége(ha)

Vége(algoritmus)

Téríti az a szám páratlan számjegyeiből felépített számot.

Hogyan keressük a választ?

- Megszámoljuk a változókat: **a**, **c** és **amit térít**
- Készítünk ellenőrző táblázatot:

a	c	Amit térít	A rekurzióból visszatérve
12345	5 (páratlan)	$5 + 10 * \text{miEz}(1234)$	$5 + 10 * 13 = 135$
1234	4 (páros)	$\text{miEz}(123)$	13
123	3 (páratlan)	$3 + 10 * \text{miEz}(12)$	$3 + 10 * 1 = 13$
12	2 (páros)	$\text{miEz}(1)$	1
1	1 (páratlan)	$1 + 10 * \text{miEz}(0)$	$1 + 10 * 0 = 1$
0		0	Lentről felfele ↑

Az algoritmus iteratív változata

Algoritmus miEzIt(a):

// 1. Kezdőérték b-nek és 10 hatványainak

// 2. A Ha utasításból Amíg lesz

// 3. Térítés helyett b-nek adunk értéket

    b = 0; p = 1

Amíg a > 0 **végezd el:**

        c = a MOD 10

Ha c MOD 2 ≠ 0 **akkor**

            b = b + p * c

            p = p * 10

vége(ha)

        a = a DIV 10

vége(amíg)

térítsd b

Vége(algoritmus)

2. Mi a hatása?

```
Algoritmus F_It(a, b):  
// iteratív algoritmus  
    c = 1  
    Amíg b > 0 végezd el:  
        Ha b MOD 2 = 1 akkor  
            c = c * a MOD 10  
        vége(ha)  
        a = a * a MOD 10  
        b = b DIV 2  
    vége(amíg)  
    térítsd c  
Vége(algoritmus)
```

Mi a hatása?

```
Algoritmus F_It(a, b):  
  // írunk megjegyzéseket  
  c = 1 // kezdőérték (a c-t fogjuk téríteni)  
  Amíg b > 0 végezd el:  
    Ha b MOD 2 = 1 akkor // ha b páratlan  
      c = c * a MOD 10  
      // c régi értékét megszorozzuk az a utolsó számjegyével  
    vége(ha)  
    a = a * a MOD 10  
    // a új értéke: megszoroztuk az utolsó számjegyével  
    b = b DIV 2 // b-t felezzük  
  vége(amíg)  
  térítsd c  
Vége(algoritmus) // mihez hasonlít? Mire gondolunk?
```

Hogyan keressük a választ?

- Megszámoljuk a változókat: **a**, **c** és **amit térít**
- Készítünk ellenőrző táblázatot:

a	b	c
2	4	1
$2 * 2 \% 10 = 4$	$4 / 2 = 2$ (páros)	1
$4 * 4 \% 10 = 16$	$2 / 2 = 1$ (páratlan)	$1 * (16 \% 10) = 1 * 6 = 6$
	0	

Meghatározza és téríti az a^b utolsó számjegyét.

Rekurzív változat

Algoritmus F_Rek(a, b):

Ha $b = 0$ akkor

térítsd 1

különben

Ha $b \bmod 2 = 1$ akkor

térítsd $a \bmod 10 * F\_Rek(a * a \bmod 10, b \operatorname{DIV} 2) \bmod 10$

különben

térítsd $F\_Rek(a * a \bmod 10, b \operatorname{DIV} 2) \bmod 10$

vége(ha)

vége(ha)

Vége(algoritmus)

Mat-Info Verseny és Felvételi feladatok

1. Ackermann

- Legyenek az m és n természetes számok ($0 \leq m \leq 10, 0 \leq n \leq 10$), valamint az $Ack(m, n)$ algoritmus, amely kiszámítja az Ackermann-függvény értékét m és n esetében.
- Állapítsátok meg, hányszor hívja meg önmagát az $Ack(m, n)$ algoritmus a következő utasítások végrehajtásának következtében.

$m = 1$ $n = 2$ $Ack(m, n)$	A. 7-szer B. 10-szer C. 5-ször D. ugyanannyiszor, mint a következő utasítások végrehajtásának következtében:	$m = 1$ $n = 3$ $Ack(m, n)$
-----------------------------------	---	-----------------------------------

Algoritmus Ack(m, n):

Ha $m = 0$ akkor

térítsd $n + 1$

különben

Ha $m > 0$ és $n = 0$ akkor

térítsd Ack(m - 1, 1)

különben

térítsd Ack(m - 1, Ack(m, n - 1))

vége(ha)

vége(ha)

Vége(algoritmus)

Követnünk kell a paraméterek értékeit a hívássorozaton belül, – esetleg lerajzoljuk a végrehajtási verem tartalmát és megszámloljuk a rekurzív hívásokat:

Ack(1, 2) $\Rightarrow$ (1. hívás):

Ack(0, Ack(1, 1)) $\Rightarrow$ (2. hívás):

Ack(1, Ack(1, 0)) $\Rightarrow$ (3. hívás):

Ack(0, 1) $\Rightarrow$ (4. hívás):

Ack(0, 2) $\Rightarrow$ (5. hívás)

Ack(0, 3): vége.

Megoldás

- Tehát, a rekurzív hívások száma 5, vagyis a **C.** válasz jó
- Így $\Rightarrow$ **A.** és **B.** válaszok nem jók.
- Az **A.** esetben leírt módon megvizsgáljuk a **D.** esetet is
- $\Rightarrow$ a rekurzív hívások száma 7 $\Rightarrow$ a **D.** válasz sem jó

2. Mely értékek szükségesek?

Legyen a **különbség(a, n)** algoritmus, ahol **a** egy **n** elemű ($0 < n < 100$) sorozat, amely egész számokat tárol:

Algoritmus különbség(a, n)

Ha $n = 0$ akkor

térítsd 0

vége(ha)

Ha $|a[n]| \bmod 2 = 0$ akkor

térítsd $\text{különbség}(a, n - 1) + a[n]$

különben

térítsd $\text{különbség}(a, n - 1) - a[n]$

vége(ha)

Vége(algoritmus)

Az n és a mely értékeire térít a fenti algoritmus 0 -át?

A. $n = 4$ és $a = (6, 4, 5, 5)$

B. $n = 4$ és $a = (-6, 5, 4, -7)$

C. $n = 8$ és $a = (-6, 5, -1, -4, 1, 4, -7, 6)$

D. $n = 8$ és $a = (-6, -3, 0, 1, 2, 3, -1, 4)$

Megoldás

- az aktuális összeget nem tároljunk egy változóban
- az utolsó híváskor 0 kezdőértéket térítünk
- minden rekurzív hívásból való visszatéréskor az aktuális összeghez hozzáadjuk a soron következő számot, ha az páros,
- illetve kivonjuk, ha páratlan.
- Azokat a bemeneti adatokat választjuk ki, amelyeknek esetében a páros számok összege egyenlő a páratlanok összegével. Helyes válaszok: **A.**, **B.** és **D.**

3. Kiegészítés

Legyen a **kizárPáratlan(n)** algoritmus, ahol n ($1 \leq n \leq 100\,000$) természetes szám. Állapítsátok meg, melyik utasítást kellene a „...” helyére írni, ahhoz, hogy az algoritmus zárja ki az n számból a páratlan értékű számjegyeket.

Algoritmus **kizárPáratlan(n)**

Ha $n = 0$ akkor

térítsd 0

vége(ha)

Ha $n \bmod 2 = 1$ akkor

térítsd **kizárPáratlan($n \text{ DIV } 10$)**

vége(ha)

térítsd ...

Vége(algoritmus)

- A. $\text{kizárPáratlan}(n \bmod 10) * 10 + n \text{ DIV } 10 //$ nem jó
- B. $\text{kizárPáratlan}(n) * 10 + n \bmod 10 //$ nem jó
- C. $\text{kizárPáratlan}(n \text{ DIV } 10) * 10 + n \bmod 10 //$ Horner séma
- D. $\text{kizárPáratlan}((n \text{ DIV } 10) \bmod 10) * 10 //$ nem jó

Megoldás

- Egy új számot kell felépítenünk az adott n szám páros számjegyeiből.
- Amíg n páratlan szám, megtörténik a rekurzív hívás, anélkül, hogy módosítanánk az új számnak megfelelő térítendő értéket.
- A páros számjegyek a **C.** válaszban leírt utasítás eredményeként épülnek majd a térítendő értékbe.
- Az eddig kiszámolt értéket szorozzuk **10**-zel és hozzáadjuk a páros számjegy értékét. Az n paraméter új értéke $n / 10$.
- Tehát a helyes válasz: **C.**

4. Számjegyszorzat

- A **számJegyek(*n*, *d*)** algoritmus (*n* és *d* természetes számok, $10 \leq n \leq 100\,000$, $1 \leq d \leq 9$), meghatározza és visszatéríti azt a legkisebb természetes számot, amelynek *d*-nél kisebb vagy *d*-vel egyenlő, nem nulla számjegyei vannak, és amely számjegyeknek a szorzata egyenlő *n*-nel.
- Például, ha *n* = 108 és *d* = 9, az algoritmus 269-et térít vissza. Ha ilyen szám nem létezik, az algoritmus -1-et térít.
- Állapítsátok meg, hányszor hívja meg önmagát a **számJegyek(*n*, *d*)** algoritmus az alábbi programrészlet végrehajtásának következtében:

Algoritmus számJegyek(n, d)

Ha $d = 1$ akkor

Ha $n = 1$ akkor térítsd 0

különben térítsd -1

vége(ha)

különben

Ha $n \text{ MOD } d = 0$ akkor

érték $\leftarrow$ számJegyek($n \text{ DIV } d$, d)

Ha érték < 0 akkor térítsd -1

különben térítsd érték * 10 + d

vége(ha)

különben térítsd számJegyek(n , $d - 1$)

vége(ha)

vége(ha)

Vége(algoritmus)

beOlvas n

érték = számJegyek(n , 9)

A. Ha $n = 108$, az algoritmus 11-szer hívja meg önmagát.

B. Ha $n = 109$, az algoritmus 8-szor hívja meg önmagát.

C. Ha $n = 13$, az algoritmus egyszer sem hívja meg önmagát.

D. Ha $n = 100$, az algoritmus 10-szer hívja meg önmagát.

Megoldás

számjegyek(108, 9) $\Rightarrow$ (0. hívás):
számjegyek(12, 9) $\Rightarrow$ (1. hívás):
számjegyek(12, 8) $\Rightarrow$ (2. hívás):
számjegyek(12, 7) $\Rightarrow$ (3. hívás):
számjegyek(12, 6) $\Rightarrow$ (4. hívás):
számjegyek(2, 6) $\Rightarrow$ (5. hívás):
számjegyek(2, 5) $\Rightarrow$ (6. hívás):
számjegyek(2, 4) $\Rightarrow$ (7. hívás):
számjegyek(2, 3) $\Rightarrow$ (8. hívás):
számjegyek(2, 2) $\Rightarrow$ (9. hívás):
számjegyek(1, 2) $\Rightarrow$ (10. hívás):
számjegyek(1, 1) $\Rightarrow$ (11. hívás)

- A hívások száma **11**, tehát **A.** helyes.
- A **B.** esetben, **8** rekurzív hívás után áll le a hívások sorozata. Így a **B.** válasz is helyes.
- A **C.** válasz nem helyes, mivel, ha **$n = 13$** , az algoritmusnak „nincs oka”, hogy egyszer se hívja meg önmagát.
- A **D.** esetben a rekurzív hívások száma **8**, tehát **D.** sem helyes.

5. Varázslat

- Egy számjegymágus olyan varázslatot végez, amelynek eredményeképpen egy x természetes szám ($100 < x < 1\,000\,000$, amelynek a 10-es számrendszerben van legkevesebb két 0-tól különböző számjegye) szétválik két pozitív természetes számra: a *bal* és *jobb* számokra, amelyek egymás után ragasztva megadják az x számot. Ugyanakkor a *bal* és *jobb* számok szorzata a lehető legnagyobb. Például, ha $x = 1092$, a varázslat szétválasztja a *bal* = 10 és *jobb* = 92 számokra.
- Az adott algoritmusok közül melyik alkalmazza a varázslatot az x természetes számra, amelynek 10-es számrendszerben van legkevesebb két 0-tól különböző számjegye ($100 \leq x \leq 1\,000\,000$)? Az algoritmus meghatározza a z természetes számban ($0 \leq z \leq 1\,000\,000$) az x szám *jobb* részét. A következő algoritmusok léteznek:

Varázslat

- **hatvány(*b*, *p*)** – meghatározza a b^p értéket (*b* a *p*. hatványon), *b*, *p* – természetes számok ($1 \leq b \leq 20$, $1 \leq p \leq 20$);
- **szjSzáma(*sz*)** – meghatározza az *sz* szám ($0 \leq sz \leq 1\,000\,000$) számjegyeinek darabszámát;

A.

Algoritmus varázslat(x , z)

maxSzorzat $\leftarrow$ -1

eredmény $\leftarrow$ 0

Amíg $x > 0$ **végezd el**

$z \leftarrow (x \bmod 10) * \text{hatvány}(10, \text{szjSzáma}(z)) + z$

$x \leftarrow x \text{ DIV } 10$

Ha $x * z > \text{maxSzorzat}$ **akkor**

maxSzorzat $\leftarrow x * z$

eredmény $\leftarrow z$

vége(ha)

vége(amíg)

térítsd maxSzorzat

Vége(algoritmus)

B.

Algoritmus varázslat(x, z)

    t $\leftarrow$ 0

    Ha x > 0 akkor

        y $\leftarrow$ (x MOD 10) * hatvány(10, szjSzáma(z)) + z

        t $\leftarrow$ x DIV 10

        Ha x * z < y * t akkor

            térítsd varázslat(y, t)

        különben

            térítsd t

        vége(ha)

    különben

        térítsd t

    vége(ha)

Vége(algoritmus)

C.

Algoritmus varázslat(x, z)

maxSzorzat $\leftarrow$ -1

eredmény $\leftarrow$ 0

Amíg $x > 0$ **végezd el**

$z \leftarrow (x \bmod 10) * \text{hatvány}(10, \text{szjSzáma}(z)) + z$

$x \leftarrow x \text{ DIV } 10$

Ha $x * z > \text{maxSzorzat}$ **akkor**

$\text{maxSzorzat} \leftarrow x * z$

        eredmény $\leftarrow z$

vége(ha)

vége(amíg)

térítsd eredmény

Vége(algoritmus)

D.

Algoritmus varázslat(x , z)

Ha $x > 0$ akkor

$y \leftarrow (x \bmod 10) * \text{hatvány}(10, \text{szjSzáma}(z)) + z$

$t \leftarrow x \text{ DIV } 10$

Ha $x * z < y * t$ akkor

térítsd varázslat(y , t)

különben

térítsd z

vége(ha)

különben

térítsd z

vége(ha)

Vége(algoritmus)

Megoldás

- Az **A.** algoritmus inicializálja az **eredmény** változó értékét, de sehol nem használja fel.
- Ez az észrevétel arra ösztönöz, hogy keressünk a változatok között egy másikat, amely szintén iteratív és nagyvonalakban hasonlít az **A.** algoritmushoz, de nem tartalmazza az előbb említett hibát, vagy ehhez hasonlót.
- Ez a **C.** algoritmus, amely nem a **maxSzorzat** változó értékét téríti, hanem az **eredmény** változóét. A két algoritmus közül egyértelmű, hogy az **A.** nem helyes, mivel a feladat nem a maximális szorzatot kéri, hanem az **x** szám **jobb** részét.
- A **C.** algoritmus a **z** változóban építi a szám **jobb** részét **x** számjegyeiből jobbról balra haladva, és minden lépésben aktualizálja, ha szükséges, a **maxSzorzat** értékét is.
- Ha ez megtörtént, megjegyzi az **eredmény** változóban azt a **z** értéket (a szám **jobb** részét), amely nagyobb **maxSzorzat** értéket eredményez. Végül a **maxSzorzat** legnagyobb értékéhez „tartozó” **eredmény** változó értékét téríti. Tehát a **C.** algoritmus helyes.

Megoldás

- A **B.** algoritmus két paramétere, hasonlóan a **C.** algoritmus-hoz: **x** és **z**, ahol **x**-ben az **x** szám **bal** részét, **z**-ben a **jobb** részét szeretné felépíteni az algoritmus.
- Ez az algoritmus a **t** változó értékét téríti, vagy meghívja ön-magát az **y** és **t** aktuális paraméterekkel. De **t** az **x** változónak a **bal** része, hiszen 10-zel való osztások eredménye. Ebből következik, hogy a **varázslat(y, t)** rekurzív hívás helyett **varázslat(t, y)** lett volna a helyes, ezáltal **x** bal része **t**-től kapna értéket, jobb része **y**-től. A **térítsd t** utasítás is hibás, hiszen a feladat a szám **jobb** részét kéri, de **t** a **bal** része.
- Összehasonlítjuk a **B.** rekurzív megoldást a **D.**, szintén rekurzív megoldással és azonnal látjuk, hogy ugyanaz a gond a rekurzív hívás aktuális paramétereinek sorrendjével: **varázslat(y, t)** helyett **varázslat(t, y)** lett volna a helyes sorrend.
- Tehát csak egy helyes megoldást találtunk, a **C.**-t.